

„Понатамошно подобрување на системот
за внатрешна контрола“

Јавна внатрешна финансиска контрола ЈВФК

ЦЕЛИ
РИЗИЦИ
КОНТРОЛИ
РЕЗУЛТАТИ
ВЛИЈАНИЈА

ОТЧЕТНОСТ
ТРАНСПАРЕНТНОСТ
ЕКОНОМИЧНОСТ
ЕФИКАСНОСТ
ЕФЕКТИВНОСТ

ОТЧЕТНОСТ
ТРАНСПАРЕНТНОСТ
ЕКОНОМИЧНОСТ
ЕФИКАСНОСТ
ЕФЕКТИВНОСТ

ОТЧЕТНОСТ
ТРАНСПАРЕНТНОСТ
ЕКОНОМИЧНОСТ
ЕФИКАСНОСТ
ЕФЕКТИВНОСТ

Овој проект е финансиран од Европската Унија

Република Северна Македонија
Министерство за финансии

REPUBLIC OF CROATIA
MINISTRY OF FINANCE

Европската Унија е составена од 28 земји членки кои одлучиле постепено да ги поврзат своите знаења, ресурси и иднина. Заедно, во 50-годишниот период на проширување, тие воспоставија стабилност, демократија и одржлив развој, притоа негувајќи културна разновидност, толеранција и поединечни слободи. Европската Унија е посветена на споделување на своите достигнувања и вредности со земјите и народите надвор од нејзините граници.

Проектот „Понатамошно подобрување на системот за внатрешна контрола“ го спроведуваат Министерството за финансии на Република Хрватска и Министерството за финансии на Република Северна Македонија. Оваа публикација е финансирана од Европската Унија.

Содржината на оваа публикација е единствена одговорност на Министерството за финансии на Република Хрватска и на Министерството за финансии на Република Северна Македонија и во никој случај не може да ги одразува ставовите на Европската Унија.

За повеќе информации во врска со проектот посетете ги: **www.mfin.hr** и **www.finance.gov.mk**

Што е јавна внатрешна финансиска контрола?

ЈВФК е концепт развиен од страна на Европската комисија со цел да им помогне на земјите во нивните реформи на системот на внатрешна финансиска контрола. Концептот се **заснова врз меѓународните стандарди** за внатрешна контрола и стандардите за внатрешна ревизија **и најдобрите практики на ЕУ**.

Системот на ЈВФК треба да биде спроведен од и под одговорност на институциите од јавниот сектор, кои со управување со ризиците обезбедуваат разумно уверување дека буџетските и другите ресурси ќе се користат на правилен, етички, економичен, ефективен и ефикасен начин за постигнување на целите.

Која е целта на ЈВФК?

ЈВФК треба да обезбеди разумно уверување за:

- управување со работењето на **правилен, етички, економичен, ефективен и ефикасен** начин,
- **усогласување** на работењето со законите, прописите, политиките, плановите и постапките,
- **заштита** на средствата и другите ресурси од загуба предизвикана од лошо управување, односно несоодветно трошење и користење, како и од неправилности и измами,
- зајакнување на **отчетноста** за работењето,
- навремено и прецизно **финансиско известување и следење на работењето**.

ЈВФК бара да се промени стилот на управување во јавниот сектор од традиционален во проактивен

ТРАДИЦИОНАЛЕН НАЧИН НА УПРАВУВАЊЕ	ПРОАКТИВЕН НАЧИН НА УПРАВУВАЊЕ
Централизирана отчетност на раководителот на институцијата	Раководна отчетност на сите нивоа
Контрола на резултатите	Поставување цели и индикатори за успешност и следење на резултатите од работењето
Решавање на веќе настанати проблеми	Управување со ризици

Традиционалната администрација во јавниот сектор треба да премине кон **проактивно** управување.

Не е доволно само да се запрашаме „**колку трошиме**“ и „**дали ги ограничиме трошоците во рамки на плановите**“. Наместо тоа, треба повеќе да се занимаваме со прашањата „**за што и како ги трошиме парите и кои се резултатите што ги постигнуваме**“. Исто така, се настојува да се постигне **раководна отчетност** во јавниот сектор за начините на управување со ресурсите и постигнување на резултатите.

Елементи на ЈВФК

Финансиско управување и контрола (ФУК)

- контролна средина
- управување со ризици
- контролни активности
- информации и комуникации
- следење и процена

Функционално независна внатрешна ревизија (ВР)

- оцена на системот за финансиско управување и контрола
- тестирање и евалуација на системот
- давање совети и препораки за подобрување на работењето

Централната единица за хармонизација (ЦЕХ) е организациона единица во рамки на Министерството за финансии задолжена за координација на активностите за развој на ЈВФК во јавниот сектор.

ЈВФК го воведува систематскиот пристап кон управувањето преку:

- стратешко планирање
- овластувања и одговорности за објективно спроведување и управување со јавните средства
- управување со ризици
- контролни активности
- информации и комуникации – евидентирање и известување
- следење и самооценување
- внатрешна ревизија

Поврзаност меѓу стратешко планирање и планирање на ресурсите

- Треба да се воспостави и да се одржува силна врска меѓу поставувањето на целите и расположливите ресурси за нивно постигнување, а за тоа е потребно да се надгради пристапот на програмското буџетирање

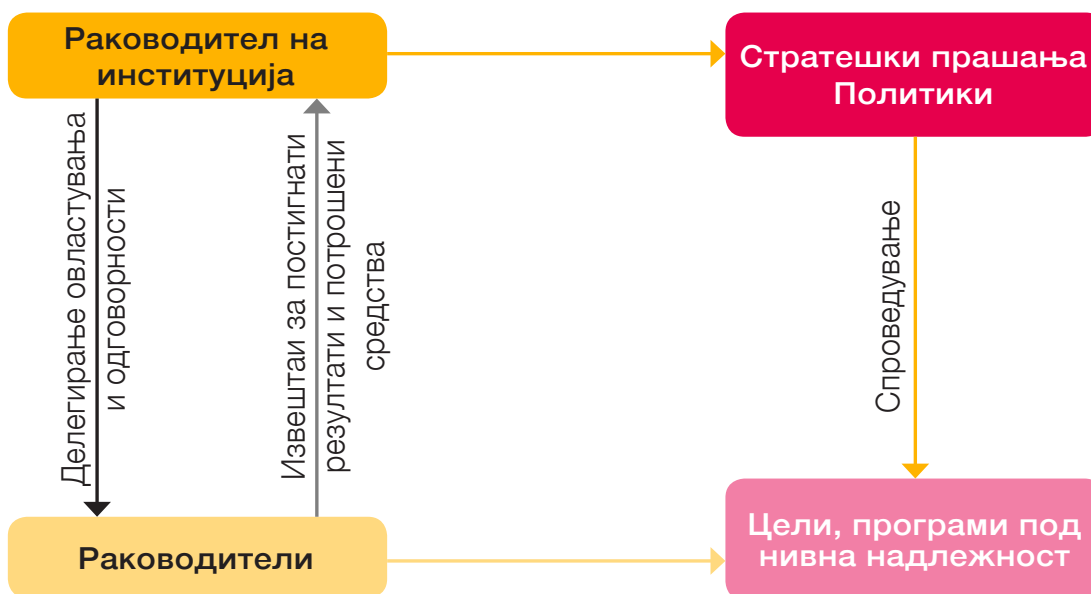
Раководителите на институциите од јавниот сектор треба да постават јасни цели, притоа земајќи ги предвид расположливите ресурси за нивно постигнување и да обезбедат ова да се врши врз основа на принципите на економичност, ефикасност и ефективност.

Програмското буџетирање им овозможува на раководителите на институциите да управуваат со своите буџети во согласност со политиките и приоритетите во нивните институции.

Раководителите што се задолжени за **организирање на работењето и донесување одлуки** се отчетни за:

- **начинот на кој се управува** со работењето и **според кој се постигнуваат резултати**
- **финансиските ефекти** што произлегуваат од таквото работење
- **ризиците** поврзани со таквото работење
- **контролните активности** што треба да се воспостават и да се применат
- **постојано следење на системот за управување** и негово навремено ажурирање

Децентрализирана раководна отчетност

- Високото раководство/раководителите на институциите од јавниот сектор треба да бидат одговорни за донесување стратешки одлуки, додека пак раководителите на пониските нивоа треба да бидат задолжени за донесување оперативни одлуки

Раководителите на институциите од јавниот сектор треба да:

- делегираат овластувања и одговорности
- обезбедат доволна независност и ресурси со цел раководителите да ги постигнат очекуваните резултати во согласност со доделените овластувања
- отстрануваат преклопување на надлежности и да ја зајакнат отчетноста и линиите за известување во рамките на и надвор од институциите

Делегирањето овластувања и одговорности не ја исклучува отчетноста на раководителот на институцијата!

Ефикасно управување со ризиците

Управувањето со ризиците е постојан цикличен процес кој опфаќа утврдување на ризикот, процена на веројатноста и влијанието на ризикот, преземање мерки за справување со ризиците, документирање на податоците за најзначајните ризици како и следење на ризиците и известување.

Управувањето со ризиците овозможува подобар квалитет при донесувањето одлуки, подобро предвидување и оптимизација на расположливите ресурси, справување со приоритетите и избегнување на идните проблеми што би можеле да се појават.

Контролни активности

Контролните активности вклучуваат бројни постапки и мерки што ги преземаат институциите од јавниот сектор со цел намалување на нивото на ризик за да се постигнат поставените оперативни цели.

Иако, некои од овие контролни активности се веќе содржани во законската регулатива, треба да се разработат интерни процедури со цел детално дефинирање на контролните активности. Институциите од јавниот сектор треба да започнат со примена на законите (Закон за буџетите, Закон за ЈВФК, Закон за јавни набавки и сл.) да ги изготват своите интерни процедури (инструкции, насоки) и да ги спроведуваат ефикасно.

Информации и комуникации

Потребни се соодветни, навремени, целосни и точни податоци за да може да се управува со приходите, трошоците, средствата, обврските, да се следи остварувањето на поставените цели, постигнатите резултати, да се анализираат разликите, да се носат одлуки, заклучоци итн.

Системот на ФУК бара постоење и на систем за управување со информации кој вклучува добри бази на податоци, системи на евиденција, систем за известување и јасно дефинирани линии за известување.

Сметководствените системи претставуваат основа на секој систем за управување со информации.

Особено важно за развојот на системот на ФУК е колку се развиени сметководствените системи. Сметководствениот систем треба да обезбеди детални информации за ефикасно управување со средствата, обврските, заостанатите долгови, приходите и расходите.

Внатрешна ревизија

Внатрешната ревизија:

- го евалуира и проценува системот на внатрешни контроли
- дава совети за подобрување
- додава вредност
- не санкционира
- не е контрола или инспекција

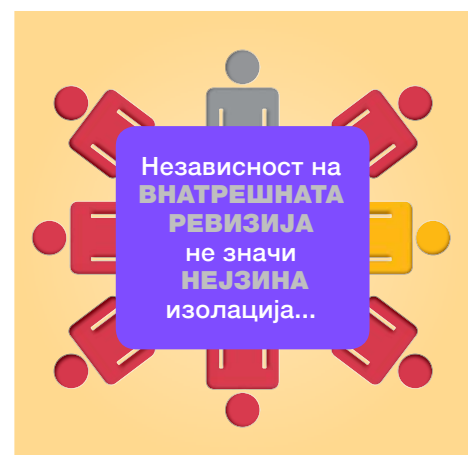

Од внатрешните ревизори се очекува примена и усогласеност со следните принципи и правила:

- интегритет
- независност
- надлежност
- објективност
- доверливост
- непристрасност
- професионално однесување и односи со други

Внатрешната ревизија е функционално и организациски независна. Сепак, **нејзината независност не значи нејзина изолација**. Атмосфера на заемна доверба и соработка помеѓу раководството и ВР се негува со преземање заеднички дејствија, транспарентност во плановите, работата, целите и професионалниот однос преку примена на методологијата за работа.

Разлики помеѓу внатрешната ревизија и инспекцијата

ВНАТРЕШНА РЕВИЗИЈА vs. ИНСПЕКЦИЈА	
Давател на услуги...	Истражувачка активност...
Преземање напредни активности за поддршка на раководството...	Го испитува минатото за да утврди конкретно прекршување на прописите...
Ги оценува системите и дава совети...	Ја проверува усогласеноста...
Се фокусира на системите...	Се фокусира на трансакции, поединци ...
Целта: да ги оцени системите и да изготви препораки за подобрување...	Целта: да ги открие прекршувањата на прописите и да утврди казнени мерки...

Внатрешната ревизија ја користи процената на ризик како основа за дефинирање на областите во кои ја оценува соодветноста, примената и ефикасноста на системот на внатрешни контроли. Внатрешната ревизија изготвува препораки и дава совети на раководството, со цел додавање вредност и подобрување на работењето на јавните институции.

Инспекција се врши врз основа на извештаи, барања или поплаки со цел утврдување конкретни прекршувања на прописите. Инспекцијата резултира со преземање соодветни казнени мерки, односно поднесување прекршочни и кривични пријави.

Политика за внатрешна финансиска контрола во јавниот сектор со акциски план за периодот од 2019 до 2021 година

Дефинирана рамка за развој на модерен, соодветен и ефективен систем на ЈВФК преку зајакнување на нејзините главни столбови:

- Финансиско управување и контрола
- Внатрешна ревизија
- Централна единица за хармонизација

8 ПРИОРИТЕТИ	
ПРИОРИТЕТ 1:	ПОДОБРУВАЊЕ НА ОДНОСОТ МЕЃУ СТРАТЕШКОТО ПЛАНИРАЊЕ И ПЛАНИРАЊЕТО НА РЕСУРСИТЕ
ПРИОРИТЕТ 2:	ЗАЈАКНУВАЊЕ НА ДЕЦЕНТРАЛИЗИРАНАТА РАКОВОДНА ОТЧЕТНОСТ
ПРИОРИТЕТ 3:	ЕФИКАСНО УПРАВУВАЊЕ СО РИЗИЦИТЕ
ПРИОРИТЕТ 4:	КОНТРОЛНИ АКТИВНОСТИ ВО ФИНАНСИСКОТО УПРАВУВАЊЕ
ПРИОРИТЕТ 5:	ИЗВЕСТУВАЊЕ, КОМУНИКАЦИЈА И СЛЕДЕЊЕ
ПРИОРИТЕТ 6:	ВНАТРЕШНА РЕВИЗИЈА
ПРИОРИТЕТ 7:	ФИНАНСИСКА ИНСПЕКЦИЈА
ПРИОРИТЕТ 8:	ОБЕЗБЕДУВАЊЕ ПОСТОЈАН КВАЛИТЕТ НА ЈАВНА ВНАТРЕШНА ФИНАНСИСКА КОНТРОЛА

Твининг лајт проект „Понатамошно подобрување на системот на внатрешни контроли“

Твининг лајт проектот се спроведува во соработка помеѓу Министерството за финансии на Република Хрватска и Министерството за финансии на Република Северна Македонија.

Проектот има вкупен буџет од 250.000,00 евра со период на реализација од 8 месеци, во периодот од 15 октомври 2018 година до 15 јуни 2019 година.

Проектот има за цел понатамошен развој на системот за ЈВФК преку подобрување на законската регулатива; изработка на методолошки алатки за ФУК и ВР; градење капацитети на буџетските корисници на централно и локално ниво заради ефикасно управување со јавните средства и зајакнување на улогата на координација и супервизија од страна на ЦЕХ, Министерство за финансии на Република Северна Македонија.

Проектни активности и резултати

Компонента 1	Резултати
Подобрување на законската регулатива и методолошките алатки за ФУК и ВР	➤ изготвен нов Закон за ЈВФК ➤ изготвен нов Прирачник за ФУК ➤ изготвен нов Прирачник за ВР ➤ изготвено ново Упатство за управување со ризици ➤ нов Прирачник за раководна отчетност
Компонента 2	Резултати
Градење капацитети на буџетските корисници на централно и локално ниво заради ефикасно управување со јавните средства	➤ извршена процена на потребата за обука ➤ подготвена програма за обука за вработените во ФУК и ВР ➤ организирана работилница „Обука за обучувачи“, работилници/семинари (5) и пилот ревизии (3)
Компонента 3	Резултати
Зајакнување на капацитетите за координација, супервизија и известување на ЦЕХ	➤ Прирачник за процена на квалитетот врз основа на моделот на PEM PAL ➤ подобрен модел на годишно известување за ЈВФК ➤ студиска посета

БЕЛЕШКИ